

О. К. Волкова

Реструктуризація банківського сектора Львівської області

Досліджено динаміку розвитку банківського сектора Львівської області у посткризовий період. Проаналізовано структурні перетворення банківських систем у регіоні. Розглянуто особливості функціонування банків Львівщини, динаміку їх чисельності, насиченість регіону банківськими установами.

Ключові слова: банк, банківська мережа, відділення банку, реструктуризація, концентрація

Розширення сфери діяльності фінансових інститутів змінює кон'юнктуру національних ринків, посилює конкуренцію між учасниками ринкових відносин, збільшує ризики, підвищує невпевненість функціонування та виживання банків в цих умовах. Як наслідок, активні учасники ринкових відносин намагаються захиститись від загроз і впливів кризи шляхом консолідації, концентрації бізнесу, реструктуризації мережі банківських установ у регіонах.

Специфіка банківської установи, орієнтованої на встановлення довготермінових відносин з клієнтами, на їх розвиток, як пріоритетний напрямок діяльності потребує від неї готовності виконувати операції у відповідності до вимог клієнтів, підлаштовуватися під їх запити. У зв'язку з цим постійно актуальними є і питання реструктуризації банківської мережі, забезпечення її відповідності мінливим умовам.

В наукових публікаціях останніх років процеси реструктуризації банків України досліджували вчені: Т. С. Смовженко, В. І. Міщенко, З. М. Васильченко, О. О. Чуб, О. Д. Вовчак, А. І. Степаненко, Ф. І. Шпиг. У статтях М. П. Могильницької, М. М. Гунька досліджено тенденції розвитку банківського сектора Львівської області та особливості його функціонування у кризовий період. Разом з тим, ці питання потребують постійної уваги й містять багато аспектів, які досліджені недостатньо.

Метою статті є дослідження структурних перетворень банків Львівщини у посткризовий період з окресленням подальших тенденцій розвитку регіону.

Передумовою до реструктуризації банківських установ у регіоні є загальноекономічні процеси, висвітлені у табл. 1, а також стратегія розвитку окремих комерційних банків.

Поступове зростання економічних показників, зокрема збільшення обсягів роздрібної торгівлі та нефінансових послуг, підвищення середнього рівня оплати праці і зменшення рівня безробіття у Львівській області призвело до зростання ресурсів у банківському секторі регіону.

Банківська система Львівщини за основними показниками діяльності, зокрема – розгалуженістю мережі, активами, зобов'язаннями, капіталом банків, фінансовим результатом тощо упродовж останніх років займала

Таблиця 1

Загальноекономічні показники розвитку Львівської області [1]

	Назва показника	2009	2010	2011	2012	січень-вересень 2013
1.	Чисельність населення, тис. осіб	2549,6	2544,7	2540,9	2540,7	2537,7 ²
2.	Обсяг реалізованої промислової продукції, млн. грн. у фактичних цінах ¹⁾	19712,5	23996,3	30065,2	31934,8	19458,3 ³
3.	Індекс споживчих цін ¹⁾	113,4	109,7	104,9	99,3	98,9 ⁴
	Обсяг будівельних робіт, млн. грн. у фактичних цінах ¹⁾	2134,9	2040,3	2538,1	2275,4	1548,8
4.	Оборот роздрібної торгівлі, млн. грн. у фактичних цінах ¹⁾	20840,6	25043,9	31285,9	36232,2	28346,7
5.	Обсяг реалізованих нефінансових послуг, млн. грн. у фактичних цінах ¹⁾	9464,7	10589,6	13259,6	13067,9	9117,3
6.	Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн. на одного працюючого ¹⁾	1667,3	1941,5	2244,0	2578,0	2742 ³
7.	Індекс реальної заробітної плати у цінах ¹⁾	90,1	108,1	106,7	114,4	109,9
8.	Чисельність зареєстрованих безробітних, тис. осіб	25,8	26,9	22,6	26,5	23,0
9.	Рівень зареєстрованого безробіття, %	1,7	1,7	1,5	1,7	1,5

¹⁾ – за період, ²⁾ – станом на 1 вересня, ³⁾ – за січень-серпень,

⁴⁾ – вересень до грудня попереднього року

провідні позиції серед областей України, що свідчить про її вагомий роль у банківській системі держави. Разом з тим вона має й свої особливості.

Так, розвиваючи свою мережу в західному регіоні, переважну більшість банків відкривали в м. Львові регіональні центри, яким підпорядковано відділення в інших західних областях (Закарпатській, Волинській, Івано-Франківській, Тернопільській, Рівненській) і поряд із цим створювали також свою мережу установ на Львівщині [2].

Станом на 1 жовтня 2013 року на території Львівської області функціонували 90 банків із 176 діючих в Україні. В області відкрили свої установи всі банки, що належать на даний час до групи найбільших банків України. У Львові працюють 4 банки-юридичні особи: ПАТ Банк Львів,

Таблиця 2

Концентрація банківських установ Львівської області [4–7]

Назва показника	2009	2010	2011	2012	01.10.2013
Кількість банків	77	81	96	95	90
Кількість банківських установ	1107	1106	1184	1183	1142
балансові установи банків	70	60	42	20	14
безбалансові відділення	1037	1046	1142	1163	1128
Концентрація банків на 10 тис. осіб	4,34	4,34	4,66	4,66	4,50

ПАТ ОКСІ банк, ПАТ Фольксбанк та ПАТ Кредобанк, які відкрили свої відділення практично у всіх областях України [3].

Станом на 01.10.2013 р. кількість банківських установ Львівщини налічує 1142 одиниці з них: балансових – 14 і 1128 безбалансових відділень. З 2009 року на Львівщині відкрились 23 нові банки, а кількість відділень банків зросла на 3,6%. Разом з тим були закриті та реорганізовані у безбалансові відділення 56 філій банків. Закривались переважно відділення, зареєстровані в останній рік, або такі, що впродовж року мали негативний фінансовий результат. На нашу думку, процес реорганізації банківської мережі області триватиме.

Реструктуризація банківських структур має сприяти поліпшенню керованості, кращій координації дій підрозділів, загальному підвищенню ефективності роботи, чого можна досягти двома прямо протилежними способами:

- збільшенням витрат на створення нових підрозділів для виконання додаткових функцій та обсягів роботи (що доцільно, насамперед, для банків, які розвиваються);
- пошуком резервів скорочення витрат – для надмірних систем, які відчувають труднощі з подальшою діяльністю існуючих організаційних структур. Саме через такі проблеми деякі системні банки замість балансових філій створили територіально відокремлені безбалансові відділення [8, с. 475-477].

Останніми роками концентрація банківських установ у Львівській області була стабільною і становила близько 4,5 відділень на 10 тисяч осіб. Найбільша концентрація банківських установ спостерігається у Моршині – 11,62 од., Трускавці – 10,17 од., Стрию – 7,50 од., що пояснюється туристичною привабливістю цих регіонів. У місті Львові зосереджена майже половина банківських відділень області і концентрація банків була високою – 7,27 од. на 10 тис. населення, що є природнім для обласного центру. Неоднорідне територіальне розміщення банківських відділень зумовлене різницею в рівнях економічного розвитку, концентрації виробництва і доходів економічних суб'єктів, а також розвитком фінансової інфраструктури.

Станом на 01.10.2013 р. найбільші банківські мережі у регіоні належать таким банкам: ПАТ Ощадбанк – 345 відділень і 1 філія, ПАТ

Приватбанк – 121 відділення, ПАТ ЄКБ – 69 відділень, ПАТ банк Надра – 50 відділень, ПАТ Кредобанк – 48 відділень, ПАТ Райффайзен банк Аваль – 39 відділень і ПАТ Укрсиббанк – 33 відділення.

ПАТ Ощадбанк у період з 2009 року реструктуризував 25 філій у безбалансові відділення, що стало частиною масштабного проекту переходу мережі установ банку на дворівневу модель управління. Це дало змогу вдосконалити внутрішні бізнес-процеси та поліпшити якість обслуговування клієнтів [10].

Малі і середні банки мають можливість на сьогоднішній день побудувати мережу із значно меншими затратами. Низькі ціни дозволяють банкам швидко наростити мережу з метою збільшення частки присутності на регіональному ринку. Так ПАТ ЄКБ станом на 01.10.13 р. нараховує 69 відділень у Львівській області, тоді як на початок 2010 р. не мав жодного відділення в регіоні.

Аналіз регіональних особливостей побудови банківської системи України засвідчує: значні диспропорції в її розвитку призвели до вимивання коштів з регіонів із низьким рівнем розвитку фінансової інфраструктури та інвестиційної привабливості у регіони (області) розвинені та інвестиційно привабливіші. За показником залучення (вилучення) через банківську систему фінансових ресурсів у регіонах усі області (регіони) України можна умовно поділити на дві групи: *регіони-донори*, з яких через банки вилучаються фінансові ресурси та *регіони-отримувачі*, котрі залучають фінансові ресурси з інших регіонів. Найбільшими донорами в Україні є Донецьчина, Львівщина та Луганщина [8].

Станом на 01.10.2013 р. показник наданих клієнтам кредитів у Львівській області становив 15 253 млн. грн. і з початку 2010 року сума банківських кредитів зменшилась на 3 795 млн. грн. На зниження кредитної активності в регіоні вплинули наслідки кризи, сповільнення розвитку споживчого кредитування.

Натомість ресурсна база банківських установ у вигляді коштів клієнтів, а надто фізичних осіб, утримує динаміку росту. Станом на 01.10.2013 р. кошти клієнтів становили 24 472 млн. грн. і збільшились за аналізований період на понад 10 млн. грн.

Ресурсна база банків Львівщини на 84% складається з коштів фізичних осіб, половина цих коштів зберігається у національній валюті. Кількісні показники залучених та розміщених коштів клієнтів з розрахунку на 1 банківську установу (рис. 1) відображають стійку позитивну динаміку залучених коштів фізичних осіб та помірне зростання зобов'язань суб'єктів господарювання. Так, за підсумками поточного року середня сума зобов'язань фізичних осіб на 1 банківську структуру становила 18 049 тис. грн. і зросла з 2009 року на 67%.

З вищенаведеного малюнку видно, що залучені кошти клієнтів з розрахунку на 1 банківську установу мають стійку тенденцію зростання, отже концентрація відділень у регіоні є оптимальною, а реструктуризація банківського сектора регіону має позитивну тенденцію.

Таким чином, можна зазначити, що після кризи 2008 р. банки ведуть більш помірковану політику щодо розвитку своєї структури. Відбувається скорочення філійної мережі системних банків та

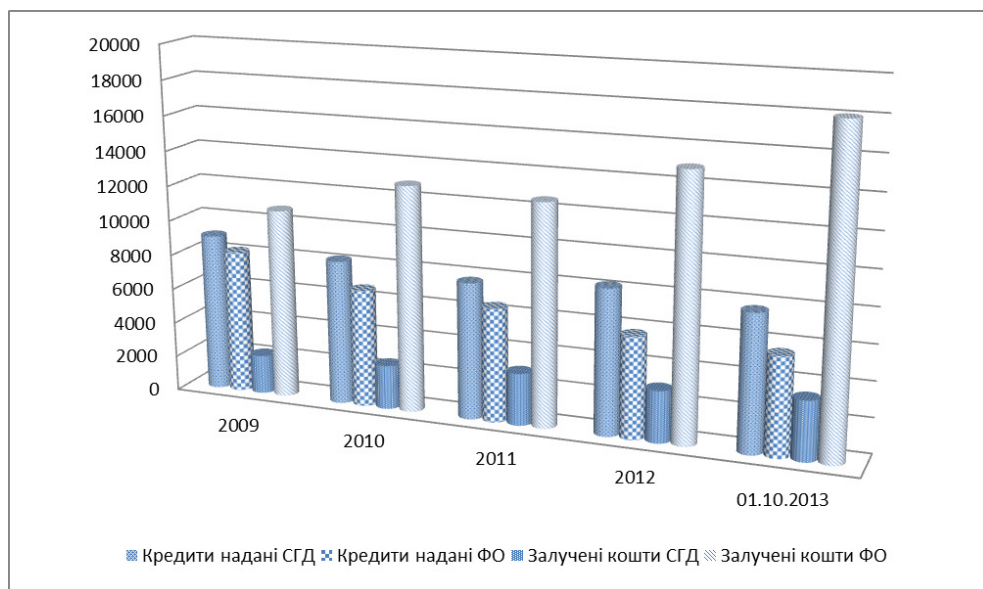

Рис. 1. Динаміка розвитку залучених та розміщених коштів клієнтів Львівського регіону з розрахунку на 1 банківську установу [1]

реорганізація філій банків у безбалансові відділення, що дозволяє оптимізувати затрати на утримання. Попри це малі і середні банки мають можливість збільшувати свою присутність у регіоні завдяки зменшенню вартості відкриття нових структурних підрозділів. В подальшому банки будуть оптимізувати свої мережі, концентруючи увагу на питаннях продуктивності, високому рівні операційної ефективності при меншій кількості затрат. Враховуючи високу концентрацію банківських установ у регіоні банки приділятимуть увагу розробці нових послуг та технологій обслуговування клієнтів.

Список використаних джерел.

1. Збірник банківської статистики Львівської області. – Львів, 2013. – № 4.
2. Могильницька М. П. Особливості розвитку банківського сектора регіону в умовах фінансової нестабільності / М. П. Могильницька // Вісник УБС НБУ. – 2009 – №2(5). – С. 66–69.
3. Збірник банківської статистики Львівської області. – Львів, 2010. – № 1.
4. Веб-сторінка: Бюлетень Національного банку України. – 2013. – листопад. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/> – С. 191.
5. Збірник банківської статистики Львівської області. – Львів, 2011. – № 1.
6. Збірник банківської статистики Львівської області. – Львів, 2012. – № 1.
7. Збірник банківської статистики Львівської області. – Львів, 2013. – № 1

8. Лютий І. О. Банківський маркетинг : підручн. [для студ. вищ. навч. закл.] / І. О. Лютий, О. О. Солодка – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 776 с.
9. Регіональна економіка / за ред. Є. П. Качана. – К. : Знання, 2011. – 670 с.
10. Веб-сторінка: АТ «Ощадбанк» – Головна. – Режим доступу : <http://www.oschadnybank.com>

Волкова О. К. Реструктуризація банківського сектора Львівської області.

Исследована динамика развития банковского сектора Львовской области в посткризисный период. Проанализированы структурные изменения банковских систем в регионе. Рассмотрены особенности функционирования банков Львовщины, динамика их количества и насыщенность региона банковскими учреждениями.

Ключевые слова: банк, банковская сеть, отделение банка, реструктуризация, концентрация.

Volkova O. K. The Restructuring of the Banking Sector in Lviv Region.

The dynamics of the banking sector in Lviv region in the post-crisis period. Analyzed the structural changes of the banking systems in the region. Features of functioning banks Lviv, quantitative parameters and their saturation region banking institutions.

Key words: bank, banking network, branch of bank, restructuring, concentration.

Надійшло 20.12.2013 р.